

Irja Olsson åter som ordförande

Riksförbundet Finska Krigsbarn fick vid årsmötet i Tyringe en ny ordförande. Sinikka Stymne lämnade över till Irja Olsson, som därmed gör comeback på den posten. Hon var ordförande även åren 2001-2003.

Hon vill fördjupa de nordiska och internationella kontakterna.

– Men vår bas är lokalföreningarna, konstaterar hon.

Sidorna 3 – 5.

Irja Olsson tackar för förtroendet att leda Riksförbundet igen. Sinikka Stymne avgick efter två år och fick som gåva av efterträdaren hennes bok "Soldatens dotter". Foto: Antti Malminen.

Hon fick oväntat besök

Foto: Timo A Heino

När **Hillevi Svensson** i Lyrestad fyllde 90 år den 9 februari i år fick hon ett mycket oväntat besök: en kär gammal vän från Finland!

Sidan 13

Foto: Marja Siekkinen

”En av ljuspunkterna i min tonårshistoria”

”Timos gästspel i vår familj tillhör ljuspunkterna i min tonårshistoria”, skriver **Bengt Lindhé**, Timos fosterbror i Åstorp i Skåne.

Det handlar om **Timo Haapanen** (bilden).

Sidan 14

Organisationsnummer 878001-7862

Från redaktionen

Vid det varma och vänliga Riksmötet i Tyringe fick jag ett uppdrag: att spåra **Eeva Honkanens** svenska "syster" **Gunnel**. Eeva hade vistats som krigsbarn hos familjen **Runeberg** i Stockholm, men på helt privat väg utan inblandning av Hjälpkommittén eller den finska Barnflyttningsskommittén. Och då är inte arkiven till någon hjälp.

Men jag lyckades hitta Gunnel utan problem, ringde henne och berättade om mitt uppdrag. Visst mindes hon Eeva mycket väl. Så nu har de talats vid i telefon, de planerar att återses inom kort.

– Du måste ha ett mycket roligt jobb, sa Gunnel när hon ringde och tackade för den etablerade kontakten.

Visst känns det bra när man kunnat spåra de eftersökta. Det uppväger de svåra uppgifterna. Som att kämpa mot regeringens förslag till ersättning för vanvård och övergrepp, som ser ut att utesluta både de finska krigsbarnen och barn som utsatts för övergrepp efter 1980.

Efter Riksmötet där jag redogjorde för läget har Lagrådet yttrat sig över lagförslaget. Och godkänt det trots att man inser att det är en diskriminerande lag (se sidan 7).

Vi arbetar hårt för att Riksdagen ska ändra lagförslaget. Vi menar att alla barn som utsattes för vanvård och övergrepp av allvarlig art ska kunna få sin sak prövad, oavsett vilken myndighet som ansvarat för placeringen. Det är den enda rimliga ståndpunkten. Annat är diskriminerande.

Av det innehållsrika programmet i Tyringe gillade jag bäst **Sten Kindlundhs** slutsats när det gällde Finlands möjligheter att undvika fortsättningskriget och samarbetet med Nazi-Tyskland:

– I och med att ryssarna fick tillgång till Hangö genom Moskva-freden 1940 var Finland öde beslagt, konstaterade Sten. Ryssarna behärskade därmed hela södra Finland och hotade fullfölja den invasion de startat med vinterkriget. I det läget fanns hjälp att få bara från ett enda håll: Tyskland.

Ett bra argument i diskussionerna om Finlands möjliga val.

Ha en bra sommar!

Kai Rosnell, chefredaktör

I detta nummer:

sidan

Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Reportage från Riksmötet i Tyringe	4-5
Återsåg sin svenska mamma	6
Böcker i lager	6
Lagförslaget om ersättning	7
Fängelse för övergrepp	7
20-årsjubileum i Stockholm	8
...och i Göteborg	9
Krigsbarn i Singapore	9
Jubileum i Mellansverige	10
Seminarium i Helsingfors	10
Olle Leino var krigsbarn i Danmark	11
Eric Björklund, journalist, historiker	12
Överraskningsvisit	13
När Timo kom in i vår familj	14
In memoriam	15
På gång i lokalföreningarna	15
Om en liten "parvel"	16

Utgivning

Nästa nummer av Finska Krigsbarn beräknas utkomma i början av september 2012. Deadline 17 augusti.

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr per år. Tidningen ingår i priset.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 100:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 14 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Länsi-Suomen Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.

Redaktionen:

Irja Olsson, ansvarig utgivare, Näckrosstigen 7, 806 49 Gävle. Tel 026-167678.

E-post: irja.olsson.gle@telia.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Kølångsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@comhem.se

Soini Andersson, Skyrupsg. 5, 282 32 Tyringe. Tel: 0451-59144. E-post: soini.andersson@telia.com

Sinikka Ortmark Stymne, Hantverkarg. 75, 5 tr, 112 38 Stockholm. Tel 08-6528907.

E-post: sinikka.stymne@bredband.net

Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 243 34 Höör.

Tel: 0413-24236. E-post: tapani@rossi.se

Riksförbundets hemsida: finskakrigsbarn.se

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos
Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i juni 2012.

Ordföranden har ordet

Mycket vatten har runnit under broarna sedan jag senast, för tio år sedan, skrev ordförandespalten.

För tio år sedan tog vi de första trevande kontakterna med kulturdepartementet, och andra myndigheter för att få deras uppmärksamhet och stöd för vårt arbete i krigsbarnsorganisationerna.

Tillsammans med Centralförbundet för krigsbarnsföreningarna i Finland planerade vi för en samarbetsgrupp för att starta ett Nordiskt krigsbarnsråd, och med de engelska "Evacuees" grundandet av ett internationellt krigsbarnsarkiv i Reading University utanför London. Dit skulle all krigsbarnshistoria koncentreras. Inte bara de finska krigsbarnens utan från Balkan, mellanöstern och andra krigshärdar i världen.

Tillsammans med finska krigsbarnsförbundet började vi dessutom ett flerårigt arbete för att resa ett krigsbarnsmonument i Haparanda. Mycket av våra planer har förverkligats, andra har stannat i planeringsstadiet på grund av svagt, eller uteblivet samhälleligt stöd.

För tio år sedan firade vi Riksförbundets 10-årsjubileum i Gävle. Nu har vi hunnit bli tio år äldre. Fast det märktes inte då vi träffades i Tyringe. Samma vitalitet och diskussionslusta fanns kvar men idag vet och kan vi så mycket mer om oss själva och vad kriget gjorde med oss. Detta ger oss en säkerhet så vi tryggt kan möta och mötas i diskussioner om finska krigsbarn

Trots det är många, även aktiva medlemmar, oroad för framtiden och frågar sig om allt vårt arbete har varit förgäves? De tycker inte att våra barn och barnbarn visar

Sinikka tackar för sig

Kära krigsbarnssystrar och -bröder!

När jag ser tillbaka på de två åren jag haft förtroendet att föra er talan som ordförande i Riksförbundet, inser jag att jag har lärt mig mycket. Framförallt har många av er låtit mig ta del av era upplevelser från krigstiden, och dem har jag tagit till mitt hjärta. De har varierat från sorgen att ha gått miste om den trygghet som borde vara självklar för ett barn, till glädje över att finna människor som älskar och har omtanke om en.

Men våra upplevelser upprepar sig. Dagens flyktingbarn och deras situation är svår och lika mångfacetterad som vår. De inre känslomässiga upplevelserna är desamma, som separationstrauman och saknad av den egna kulturen och språket.

Tystnaden om vanvård av krigsbarn har brutits. Arbetet fortsätter för att den ersättning och erkännande, som Vanvårdsutredningen ställt i utsikt, ska komma även krigsbarnen till del.

Det har också glatt mig att RFK:s kontakter med omvärlden har vidgats. Samarbetet har varit livligt med krigsbarnen i Finland, Finlands ambassad, Finlandsinstitutet, krigsveteranerna och -invaliderna, Föreningen Norden, RSKL.

Vi har fått ny och vetenskapligt belagd kunskap

intresse för vår historia eller våra föreningar.

Men ingenting är hugget i sten. Deras tid kommer. Våra ungdomar är mitt i karriären, har hem och familj, arbeten och andra aktiviteter att tänka på. Jag tror att de kommer att agera ungefär så som vi gjorde. Vi själva började intressera oss för krigsbarnfrågor, vår historia och bilda föreningar först när vi närmade oss pensionsåldern. Då hade vi äntligen tid och ro att börja minnas och agera. Det gav resultat.

Men vi måste likafullt oförtrutet arbeta för att få den yngre generationen att bli intresserad och där är de lokala föreningarna en stark bas för information och möten. Den dagen då våra barn börjar fundera, och det gör många redan, frågar sig hur våra krigsbarnserfarenheter har påverkat dem, både på gott och ont, när de söker kontakter, släktband i Finland och i Sverige, så tror jag att de finner oss, våra föreningar, böcker och dokumentation för fortsatt verksamhet. Hur den kommer att se ut är svårt att sia om. Men den dagen kommer. Tror jag.

Nu vänder vi åter ett blad i vår historia. På årsmötet i Tyringe lämnade **Sinikka Ortmark Stymne** ordförandeklubban till mig efter två års ledarskap. Sinikka har fått stor uppskattning för sitt oförtröttliga arbete, bl.a. utvecklade hon vår hemsida, en oerhörd insats. Hon har fördjupat kontakterna med andra organisationer och krigsbarnsvännerna i Finland och utomlands. Tack Sinikka för din insats.

Och Tack Sydsveriges krigsbarn för en mycket välgenomförd 20-årsjubileumfest i Tyringe.

framförallt från **Pertti Kavéns** doktorsavhandling som nu finns i populärversion på svenska, Krigsbarnen.

Sydsveriges Finska Krigsbarn ordnade Riksförbundets 20-års firande på ett mycket uppskattat sätt. Uppvaktningen av RFK var överväldigande! Mitt hjärta värms speciellt av de presenter som jag fick personligen. De kommer länge att påminna mig om er!

När det var dags att ta farväl inramades flagghalningen av årets första riktigt varma sommardag. Otaliga är de minnen från styrelsearbetet och samvaron med er som jag bär med mig.

Själv kommer jag att få mera tid till min stora familj, och framförallt till författarskapet som knappast fått någon tid under de gångna åren. Boken som var i princip färdig när jag tillträdde kommer att avslutas under hösten.

Jag lyckönskar förbundet till att i **Irja Olsson** fått en ordförande som med kraft och energi kan leda verksamheten vidare tillsammans med lokalföreningarnas representanter i styrelsen. Det gläder mig mycket att RFK har fått en kompetent och medkännande ordförande.

Lycka till!

En skön sommar till er alla!

Ett minnesvärt 20-årsjubileum

Här vid Tyringe kurhotell samlades vi förväntansfulla finska krigsbarn för att fira Riksförbundets 20-årsjubileum. Vi mottogs med glada igenkännande skratt och kramar.

Vi var många, drygt 120 som rest långa vägar, en stor grupp ända från Finland för att inte missa detta länge väntade möte. Sydsveriges Finska Krigsbarnsförening hade valt en naturskön plats med bokskogar och sköna promenadstigar för dem som hann ta en promenad. Solen ömsom sken och ömsom gömde sig bakom molnen men det var varmt och skönt så som det bara kan vara i Skåne.

Vi började med flagghissning och nationalsångerna.

Riksförbundets ordförande **Sinikka Stymne** hälsade oss mer officiellt välkomna och öppnade därmed jubileumsfesten och Riksmötet.

Chefredaktör **Kai Rosnells** tjugohuskrönika var en bred berättelse i ord och bild. Kai beskrev hur RFK utvecklats från en blygsam start i Borlänge 1992 till en stark riksorganisation.

Kai har ofta debatterat och krävt rättvisa för krigsbarnen. Vi minns hans kamp för att krigsbarnen, precis som veteranerna, skulle få tillbaka

Bilden på Sinikka Stymne och Soini Andersson beskriver utmärkt den hjärtliga stämningen på Riksmötet och 20-årsjubileet.

Foto: Antti Malminen

finska medborgarskapet gratis, och det fick vi. En milstolpe i RFK:s historia. Ändringen av faderskapslagen är en annan fråga som han drivit.

Krigsbarnsstatyn i Haparanda var ett projekt som tog många år att förverkliga. **Pirkko Ahlin** som projektledare arbetade idogt för att få pengar till statyn, hand i hand

med **Taisto Vihavainen**, ordförande för Centralförbundet för krigsbarnsföreningarna i Finland. Vi var många som deltog i arbetet men nu står statyn där till allas vår glädje.

Universitetslektor **Sten Kindlundh** redovisade resultat av sin forskning om "fortsättningskriget". Han gav en delvis ny bild av Finlands kamp för

Några av oss som var kvar ända till avslutningsceremonin utanför Kurhotellet, en upplevelse rikare.

Om fortsättningskriget och kvinnorna

att få tillbaka de förlorade områdena i Karelen. Enligt honom var Finland inte ensamt om kräva tillbaka det som en gång förlorats, liknande strider pågick på flera håll på kontinenten i genom kriget splittrade stater.

Pertti Kavén talade den här gången inte om krigsbarn, utan istället om ”den finska kvinnans insats i totalförsvaret”. Under nästan en timmes tid fick de finska kvinnorna ett erkännande för sitt professionella arbete under krigsåren, en plats i Finlands krigshistoria, och i våra hjärtan.

Sinikka Stymne och **Soini Andersson** från festarrangörerna var naven under jubileumsdagarna, stod ofta sida vid sida och svarade på frågor.

Deras samarbete fungerade smidigt men då är också Soini vice ordförande i Riksförbundet.

Anita Lalander är en sprudlande glad författare till ”Dagbok från fronten”, en frontlottas dagbok. Där beskrivs hennes mor Maija Kitunen, en kvinna med både hjärta och

Pertti Kavén (t v) skänkte 100 ex av sin färska bok ”Krigsbarnen” till RFK som en jubileumsgåva. Han var med redan när förbundet bildades för 20 år sedan! Här med Aili Sahlberg och Erkki Kokko. Foto: Kai Rosnell

karaktär, en imponerande kvinnogestalt som verkade bland de sårade och stridande, och utsattes för faror som hon inte alltid förstod och var vuxen för.

Årsmötet gick som på räls. Den lokala pensionsorganisationens ordförande **Berit Pålsson** var en rutinerad mötesledare så allt gick så smidigt som välförberett årsmöte ska göra.

Den stora förändringen blev att Sinikka Ortmark Stymne efter två år som ordförande ville lämna sitt uppdrag. Till ny ordförande valdes undertecknad, **Irja Olsson**.

Sinikka fick mycket tack för sitt oförtröttliga arbete, bl.a. utvecklade hon vår hemsida, en gigantisk uppgift, och fördjupade kontakterna

med krigsbarnsvännerna i Finland och i andra länder.

Det var många som ville tacka Sinikka, och hedra RFK, bland annat Sydsveriges finska krigsbarn med föreningens alldeles nytillverkade vackra bordsstandar.

RFK fick bl.a. från Centralförbundet för krigsbarnsföreningarna i Finland en miniatyr av **Sanna Koivistos** krigsbarnsmonument ”Liten evighet” som i verkligheten är placerad i den lumiga strandparken i Kemi.

Tyringe kurhotells frukostar och middagar var formidabla. Personalen gjorde sitt yttersta för att vi skulle trivas och det gjorde vi.

Överhuvudtaget kan man säga att hela jubileumsarrangemanget var

Anita Lalander och Helge Franke fick mycket uppskattning. Foto: A. Malminen

–Finlands öde beseglades redan genom att Sovjet tog Hangö vid Moskva-freden, hävdade Sten Kindlundh, här med Brita Stenius-Aarniala. Foto: Antti Malminen

Liisa Pöyhönen från Helsingfors hade en del att tala om med Leila Ulvemo (mitten). De hade gått i samma skola! T.v Eira Pullinen. Foto: Antti Malminen

Återsåg sin svenska mamma vid Riksmötet i Tyringe

Tänk så det kan gå! Här ska man föreviga ögonblicket när Eero Hänninen återser sin svenska mamma Ingeborg Fajerson, och så slinter kameran så att sonen Göran nästan försvinner ur bilden. *Fotoförsök: Kai Rosnell*

Eero Hänninen från Leppävirta, söder om Kuopio, är en ofta sedd gäst på riksmötena. Han förväxlas ibland med skådespelaren Jack Nicholson på grund av den slående likheten.

Besöket på Riksmötet i Tyringe var speciellt för Eero. Denna gång hade han möjligheten att återse sin gamla fostermor, **Ingeborg Fajerson** från Klippan, där han vistades som krigsbarn under kriget.

– De var alldeles nygifta när jag kom dit, och de tog hand om mig på bästa sätt. Medan jag var där föddes sonen **Göran** som jag har bra kontakt med ännu, och en dotter, berättar Eero.

Ingeborg har uppnått den aktningvärda åldern 95 år men kom i bil till Tyringe med sonen Göran för att ta med Eero hem på några timmar för att minnas gamla tider.

– En underbar upplevelse! sa Eero.
Kai Rosnell

Helge Frankes kantele...

forts från föreg sida

professionellt planerat och genomfört, allt gick smidigt. Stämningen var varm och trivsamt, det märks att mycket möda hade lagts på att alla skulle känna sig välkomna.

På kvällen underhöll **Trio Fenix** med både operettmelodier och hjärtsmekande tangon och lite rappare dansmusik.

Russinet på allt var **Helge Franke**, krigsbarn och musiker. Han hade fått en åttasträngad kantele då han

fyllde 70 år. Kantele hade han aldrig spelat förut, men sedan skaffade han en femsträngad version, den ursprungliga. Vi fick höra honom spela *Konevitsan kirkonkellot*. Den berör en alltid lika djupt men den större hade en klang som jag aldrig mött tidigare, mjuk och rent himmelsk ljuv.

Helge Franke ackompanjerade oss med sitt dragspel när vi sjöng nationalsångerna vid flagghalningen. Och då sken solen på oss alla.

Irja Olsson

Nya böcker nu på lager

Vi kan nu erbjuda **Pertti Kavéns** bok *"Krigsbarnen – förväntningar och verklighet"* till försäljning.

Boken är baserad på hans doktorsavhandling *"Humanitaarisuuden varjossa"*. Avhandlingen är jobbig att läsa, dels på grund av de vetenskapliga krav som ställs på en avhandling, med fotnoter och upprepningar, dels för att många av oss inte kan finska.

Kavén har skrivit en populärversion av den och dessutom fått den översatt till svenska. Han överlämnade 100 ex av boken som gåva till Riksförbundet (som han själv var med och bildade i Borlänge för 20 år sedan).

Priset är satt till 150 kr (plus ev porto). Lokalföreningarna har fått ett antal exemplar att sälja direkt.

Den antologi som vi gav ut 2003 med krigsbarns egna berättelser, *"Krigsbarns Erinran"*, är nu slutsåld.

Immigrantinstitutet i Borås har sålt sitt hus och har inte längre möjlighet att härbärga allt material. Vi har därför köpt upp restlagret av **Annu Liikkanens** bok *"Med lapp om halsen"* från 1995 och säljer dem för 50 kr stycket (plus porto).

Ursprungsboken från 1977 *"Det får inte hända igen"* blev mycket uppmärksam. Den var början på en omvärdering av krigsbarnsverksamheten.

Vi har också fått några ex av **Sinikka Ortmark Almgrens** *"Du som haver barnen kär"* och *"Var blir maskrosor gulast?"* av författaren. Pris 50 kr (plus porto).

Kai Rosnell

Lagförslaget om ersättning diskriminerar stora grupper

Socialutskottet arbetar för fullt på det lagförslag som ska ge ersättning till barn som utsatts för vanvård och övergrepp i samhällsvården. Frågan är om det kommer att ges möjlighet för finska krigsbarn som drabbats att ens få sin sak prövad. Det är i dagens läge högst ovisst.

Det kommer förmodligen inte att avgöras förrän det slutliga förslaget läggs på riksdagens bord, kanske någon gång i höst.

I kriterierna (förutsättningarna) ingår nämligen att frågan bara ska gälla barn som omhändertagits för samhällsvård "enligt vissa lagar", och av "sociala" myndigheter.

Lagrådet har fått yttra sig om lagförslaget och godkänner det mesta, men ställer sig något undrande till tidsbegränsningen 31 dec 1980. Det förekom ju en hel del vanvård och övergrepp även senare.

"Följden av avgränsningen blir att fall som förekommit efter 31 december 1980 aldrig kommer att få ersättning även om de inte skiljer sig från fall före denna tidpunkt", skriver lagrådet i sin remiss.

Kan riksdagen verkligen stifta en lag med en så klar diskriminering?

Samma fråga kan ställas när det gäller avgränsningen av hur barn omhändertagits. Av "sociala" myndigheter, säger lagförslaget. Då diskrimineras alla de barn som omhändertagits genom annan myndighets försorg. Och där hamnar troligen krigsbarnen.

Vi arbetar ihärdigt på att få gehör för våra synpunkter hos beslutsfattarna, d v s riksdagen. Vi anser att det enda relevanta kriteriet bör vara att barnen blev utsatta för vanvård eller övergrepp, oavsett hur de hamnat i barnhem/fosterhem.

Enligt lagförslaget ska en nämnd inrättas från årsskiftet (1 januari 2013) för att pröva varje enskilt fall.

Kai Rosnell

Åtta månaders fängelse för övergrepp mot krigsbarn

Det finns en del finska krigsbarn som råkat ut för sexuella övergrepp i sina fosterfamiljer i Sverige. Oftast finns ingen dokumentation, inga klara bevis.

Det finns dock ett dokumenterat fall där gärningsmannen dömdes till åtta månaders fängelse för "otukt med kvinna som fyllt tolv men ej femton år".

Brottsrubriceringen i dag för brottet som det beskrivs i polisens förundersökning skulle nog bli "grovt sexuellt utnyttjande av barn" eller rentav "våldtäkt".

Placerad av rektorn

Det hände på ett småbruk i Dalsland i mitten av 1940-talet. Flickan, vi kan kalla henne **Annikki**, hade kommit dit som krigsbarn 1942 genom Västsvenska Kyrkfolkets Finlandshjälp och utplacerats hos småbrukare **Evald Andersson** (fingerat namn) via skolrektorn på orten.

Annikki hade fått resa hem till Finland 1943, men hösten 1944 återkom hon till familjen sedan Andersson inbjudit henne. Han ville ha henne till hjälp på gården och passa en flicka som fötts medan hon var i Finland.

Ansökan avstyrkt

Av polisens förundersökning framgår att Andersson hade anmält sitt intresse för ett finskt krigsbarn när det ryktades om en stor kontingent som var på väg till orten. Och han fick ta hand om Annikki, trots att skolläraren på orten, tillika barnavårdsman, vid tre tillfällen tidigare avstyrkt hans ansökan att få ta ett fosterbarn. Han ansågs olämplig på grund av "sitt egendomliga sätt".

Att fallet över huvud taget blev känt beror på att folkskolläraren blivit orolig för att Annikkis skolgång var så oregelbunden. I samråd med rektorn beslöt de att hitta ett nytt hem för Annikki.

Ansågs som en "ful fisk"

Så fort hon kommit dit berättade hon för sina nya fosterföräldrar vad som

hände, att Andersson inte lämnat henne i fred och utfört sexuella handlingar. Hon hade också skrivit till sin mor i Finland. Det var hon som tog kontakt med rektorn som gjorde polisanmälan.

Andersson erkände att han gjort sig skyldig till "otukt" med flickan.

Av förundersökningen framgår att Andersson inte var särskilt populär bland grannar eller arbetskamrater. Han ansågs som "en ful fisk"

Fullt frisk

Tingsrätten beslöt att Andersson skulle sinnesundersökas. När målet senare återupptogs och undersökningen visade att han var fullt frisk hade Annikki rest tillbaka till Finland.

Jag har lyckats spåra Annikki till sin nuvarande bostadsort i Sverige och talat med henne.

– Det är riktigt, jag var ju helt oskyldig till det, visste inte vad jag skulle ta mig till där, han var på mig hela tiden. Så fort jag kom därifrån skrev jag till min mor och berättade, och så rullades det upp, berättar hon.

Bytte efternamn

– Jag har försökt glömma det, jag har aldrig nämnt ett ord om det ens för mina egna barn.

Annikki visste inte vad tingsrättens dom blev, att mannen dömdes till åtta månaders fängelse. Hon kände inte heller till att han sedan bytte efternamn och slog sig ner på annan ort.

Inget skadestånd

Annikki tilldömdes inget skadestånd, ingen ersättning alls eftersom hennes rättsombud inte framfört något sådant krav.

Minnet av händelserna har plågat henne hela livet, så hon borde vara berättigad till ersättning för övergreppen. Hon har ju en tingsrättsdom som bevis.

Kai Rosnell

Källa: Domstolsprotokoll, Landsarkivet Göteborg.

Timo A Heinos bok "Göta Kanal – virran imussa" har nu blivit översatt till svenska med titeln "Göta Kanal – i strömmens sug". Den kan beställas direkt från författaren: timoraili.heino@kotikone.fi

Debattera mera!

20-årsjubileum i Stockholm...

En god och intim stämning präglade Stockholmsföreningens 20-årsjubileum i Odd Fellows pampiga ordenslokaler i Stockholm den 25 februari. Ordföranden **Ritva Winter** välkomnade de cirka 45 närvarande medlemmarna och gästerna.

Bland dem var Finlands ambassadör **Harri Helenius** med maka **Barbara**. Han framförde Finlands officiella hälsning och dessutom en från sin 92-åriga svärmor som var lotta under kriget och deltog i barntransporterna.

– Hon minns ännu ”de underbara barnen”, sa han.

Helenius påminde om att han besökt föreningen för cirka femton år sedan under sin tidigare stationering i Stockholm.

Raija Kärkkäinen Eriksson framförde gratulationer från RSKL och Finlandsinstitutet, RFK:s ordförande **Sinikka Stymne** talade om de positiva minnena från sina många år i föreningen, **Pertti Kavén** och **Erkki Kokko** hälsade från Finland och Helsingfors och inbjöd till seminarium där den 6 september om barn som vistats i svenska barnhem.

Pentti Andersson hälsade från **Anders Walkama** i Vasa. Han är med oss i tankarna.

Ordförande Ritva Winter med ambassadör Harry Helenius och riksförordanden Sinikka Stymne.
Foto: Kai Rosnell

Margareta Wersäll och **Auvo Klefström** framförde en jubileumskavalkad där vi påmindes om föreningens insatser på skilda fronter.

Hilkka Mälärstedts utställning av foton tilldrog sig berättigat intresse.

Maten smakade utmärkt och kvällen avslutades med dans till en musikensemble som reducerats till en trio. För oss som lyssnade märktes ingen skillnad.

Kai Rosnell

Eva Gustafsson och Sade Ikonen fick bruk för sina vackra folkdräkter.

Foto: Anneli Pulkkinen

Pentti Andersson och Tuula Korttila såg ut att trivas under jubileumsmiddagen.

Foto: Kai Rosnell

Riksmötet 2013 kommer att arrangeras av Gävle-Dala krigsbarnsförening.

Närmare tidpunkt i maj månad 2013 samt plats bestäms senare.

...liksom i Göteborg...

Onsdagen den 21 mars kl. 15 samlades 38 krigsbarn med några inbjudna gäster i Brf Alberts föreningslokal, Östra Skansgatan 8, Göteborg, för att fira föreningens 20-årsjubileum.

Dagen till ära var lokalen vackert dekorerad med finska flaggan i hög-sätet.

Förtäringen hade beställts från en cateringfirma.

Jouko Markkanen, en av grundarna av Göteborgsföreningen, har återkommit i gemenskapen. Tuuli Ekenberg skymtar.

Glada jubilarer i Göteborg. Från vänster Hilikka Engström, Ruth-Maijde Rönngård, Kielo Bengtsson, Eero Ahlbäck.

Foto: Asko Salkola

Finlands honorärgeneralkonsul **Heli van der Valk** höll ett känslöstämt tal, i vilket hon jämförde en svår period i sitt eget liv med de förluster, som krigsbarn måste ha upplevt under sina många uppbrott i livet.

Tuuli Ekenberg roade publiken med sina sånger och sitt kantele-spel. **Pentti Käppi** gav en över-siktig historisk exposé över föreningens 20-åriga tillvaro från dess turbulenta start i mars 1992 till dagens mogna verksamhet.

Jouko Markkanen, en av GFK:s ursprungliga grundare, delgav oss sina minnen från de första åren av föreningens verksamhet.

Föreningens ”hovpoet” **Ruth-Maijde Rönngård** hade skaldat en jubileumsdikt, som hon deklamerade för jubilarerna.

Stämningen var glad, positiv och ungdomlig och gav förhoppningar om fortsatt föreningsverksamhet för GFK.

Pentti Käppi

Ett finskt krigsbarn i Singapore!

Nog är krigsbarnen utspridda över världen.

Det finns minst ett trettiotal i Amerika, minst en i Australien, Italien, Tyskland och England.

Nu har vi funnit ett krigsbarn i Singapore: Raija Choa, född Kuoppa, 1937 (bilden).

Hon kom som krigsbarn till Smålands Burseryd 1942 och blev kvar i fem år.

– Jag återvände till Sverige som-maren därpå, 1948, och stannade i tre år, berättar Raija via e-post. Sen blev jag kommenderad hem, gick i svensk skola i Helsingfors till studenten.

Därefter reste Raija till England för att lära sig bättre engelska.

– På den vägen är det, skriver Raija. Jag träffade min man där, han kom från Singapore och studerade till

ingenjör i Cambridge. Vi gifte oss och stannade i England till 1976 när vi flyttade till Singapore.

Raija minns en hel del från sin tid i Burseryd.

– Jag lärde mig simma i sjön Fegen och gick i skola i Burseryd, jag minns några av skolkamraterna, Britt, Gunnel, Margit, tvillingarna Hans och Greta, och läraren som sa att ”Sverige har inte råd att förlora sådana begåvningar som du”. Jag tyckte inte jag var särskilt begåvad, alldeles vanlig men kanske flitig.

Första resan till Sverige, i februari 1942, var dramatisk, minns Raija:

– Båten fastnade i isen och fick in-vänta isbrytarhjälp. Under tiden kommenderades vi ut på isen, det lät som en ubåt därunder och uppe i skyn kom flygplan, men de var lyckligtvis från Sverige.

– Lottorna bredde ut ett stort skynke med ett rött kors på isen. Det finns väl inget skrivet om detta?

Kai Rosnell

...och i Mellansverige

Finska Krigsbarn i Mellansverige har haft årsmöte och firade 20-årsjubileum i Vagnhallen i Föreningshuset Fontänen i Linköping. Ett 30-tal medlemmar hade slutit upp trots att det varit svårt med kommunikationerna en söndag.

Pirjo Lindell hälsade oss välkomna till Föreningshuset Fontänen som

1914-1915 uppfördes som ny brandstation i Linköping.

Musikunderhållning med svenska visor framfördes av släktingar till Pirjo Lindell.

Vår ordförande **Pirkko Ahlin** mindes hur föreningen bildades vid ett möte i Borlänge 1992. Några personer i Västerås hade tidigare träffats och

Aulis Hansson övertar ordförandeklubban efter Pirkko Ahlin. Foto: Anders Skoog

Septemberseminarium i Helsingfors

Helsingfors inbjuder till seminarium om krigsbarn på barnhem 6 september 2012 på Johannes församlings lokaler, Högbergsgatan 10. Titeln blir "Att vara öppen och hel". Seminariet startar kl 9 med **Pertti Kavén** som moderator.

Bland föreläsarna finns **Tapani Rossi** som studerat ämnet ingående.

Tre barnhemsbarn berättar om hur deras erfarenheter från barnhemmen påverkat deras liv; **Paula Letoff**, **Naija Fagerström** och **Karl-Erik Kronström**.

Ett 70-tal personer får plats i församlingssalen. Kostnad 10 Euro.

Anmäl dig till
liisa.poyhonen@elisaneet.fi.

Tyringe Kurhotell

Med landets trevligaste personal

Tel 0451-577 70
www.tyringekurhotell

Pirjo Lindell hälsade välkommen till Linköping.

Foto: Kaarina Rundström-Skoog.

beslutat bilda en förening.

– Hur kom jag med? En dag fanns i Värmlandstidningen ett foto av en man som efterlyste finska krigsbarn. Det var **Erik Netz** som inbjöd till ett möte i Borlänge den 25 mars 1992. Det var med bävan och förväntan jag reste dit. Frågorna var många. Vad skulle hända? Vilka minnen skulle komma fram? Vad hade egentligen hänt? Hur många var vi? Vi var väl åtminstone några stycken? Skulle jag våga?

– Jag kände genast en oerhörd gemenskap. När jag sedan kom in i salen fanns där ett hundratal människor!! Så fick jag höra att det kommit 80 000 barn! Det blev för mig en chock.

– Där fanns också **Raimo Berglund** vår förste ordförande. Raimo berättade att en grupp krigsbarn redan någon gång tidigare träffats i Västerås. De bildade Västeråsgruppen.

Pirkko Ahlin avgick efter många år som ordförande. Valberedningen fick en svår uppgift att finna en ny. Vid årsmötet valdes **Aulis Hansson**, Linköping, till vår nye ordförande.

Efter mångårigt arbete i styrelsen och deltagande i RFK:s styrelsemöten tillsammans med Pirkko Ahlin slutade även **Sven-Olof Larsson**, Eskilstuna.

Pirkko Ahlin utsågs till hedersordförande. **Rauli Ahonen** överlämnade presentkort. **Kaarina Rundström-Skoog** tackade och påminde om Pirkkos arbete som RFK-ordförande för minnesplattan, enkätarbetet och inte minst statyn Ero i Haparanda.

Ett särskilt tack till Linköpingsgruppen för planering och genomförande av jubileet.

Kaarina Rundström-Skoog

Olle Leino var krigsbarn i Danmark

Olle Leino, född 1932 i Kyrklätt strax väster om Helsingfors, är mest känd för att han skrivit en bok om sin far **Yrjö Leino**, den kommunistiske inrikesministern i Finland 1945-1948.

"*Vem tackar Yrjö Leino?*" kom ut 1973 och väckte berättigad uppmärksamhet.

Yrjö Leino var en kontroversiell person som hamnade i rampljuset sedan han kommit med i regeringen, med hjälp av den sovjetdominerade Kontrollkommissionen.

Sovjets baktanke var att en kommunist på den posten skulle bereda marken för ett kommunistiskt maktövertagande i stil med vad som skedde i Tjeckoslovakien 1948, eftersom han hade makt och kontroll över polisväsendet.

Yrjö Leino påstås ha "räddat Finland från en kommunistisk statskupp" genom att berätta om sina misstankar om en förestående kupp.

Sonen Olle Leino hävdar däremot att "han räddade demokratin i Finland genom det han inte gjorde", till exempel att inte byta ut kunniga landshövdingar mot okunniga kommunister vilket Sovjet förväntat sig av honom. Han blev utfrysad av Sovjet som tog sin hand från honom.

Olle Leino tog avstånd från faderns ideologi och flyttade till Sverige 1955 och blev en framgångsrik journalist, först på den kortvariga kvällstidningen *Aftonposten* i Göteborg, därefter bl a på *Se* och *Expressen*, sedan författare.

Debutboken om fadern beskrivs som "en tung omvärdering av Yrjö Leino från en missförstådd nationalhjalte till tragisk martyr".

Olle Leino har själv ett kortvarigt krigsbarns-förflutet: vintern 1940 skickades han och hans syster **Brita Smedberg**, med två bröder **Tauno** och **Tuure Vaali**, som "privata" krigsbarn till Danmark, där han blev vittne till den tyska ockupationen i april 1940.

Han har skrivit om den dramatiska resan i boken "*Herren prøvar blott*", Kapitel 5, *Bomberna* (Schildts 1994).

Tåget som hans lilla grupp färdades med från Helsingfors till Vasa blev kraftigt försenat på

Foto: Kai Rosnell

Olle Leino har en lång gärning som journalist och författare bakom sig.

grund av en rysk flygattack mot Riihimäki järnvägsstation. Det var meningen att tåget skulle befinna sig där just då, men hade blivit kvar en kvart för länge i Hyvinge och slapp bli träffat. Men stationen stod i brand när tåget passerade.

Två månader varade Olles krigsbarnsresa. Väl hemma i Kyrklätt blev han retad för att han bröt på danska! Och systemen Brita blev så präglad av vistelsen i Danmark att hon återvände dit efter kriget, gifte sig och blev helt fördanskad.

"*Herren prøvar blott*" är en reportageroman om Porkkala 1944. Den stora evakueringen när ryssarna skulle arrendera området på 50 år skulle vara klar på tio dagar. Olle upplever dramatiken som tolvåring, med en frånvarande far (han höll sig gömd hela fortsättningskriget), och beskriver allt med humor och distans.

Hans barndom och uppväxt har gett honom "en känsla av osårbarhet, han var ju pojken som inte träffades av bomber och alltid hamnade på rätt sida av nya gränser".

Kai Rosnell

To kakke finske Drengs, som i Goor kom til København fra Helsingfors

Olle (Oras) Leino och Tauno Vaali just framme i Köpenhamn. Fotot fanns i tidningen *Politiken* någon gång i februari 1940.

Kartlägger svenska insatser för Finland

Eric:s senaste bok om lantarbetarnas hjälp väntar ännu på utgivning

Eric Björklund började jobba på Västernorrlands Allehanda i Härnösand vid fjorton års ålder 1958.

– Jag gjorde allting! berättar han, inte utan stolthet.

Det blev början till en karriär som journalist, historiker och författare. I Härnösand blev han tidningens mest kända profil.

1970 flyttade han till Stockholm. Han ville ägna sig åt något annat än den vardagliga tidningslunken. Han valde fackpress, svarade på en annons från Svensk Åkeritidning, och fick jobbet.

Där blev han kvar i 38 år.

Petsamotrafiken

En gång fick han i uppdrag att skriva något om "Petsamotrafiken".

– Någon nämnde att "farbröderna" ofta talade om Petsamotrafiken. Jag hade ingen aning om vad det var men började forska, intervjuade folk som varit med och kunde berätta.

– Det blev fem artiklar, berättar Eric, som blev fascinerad av denna för de flesta svenskar okända företeelse, med svenska lastbilschaufförer som körde transporter till Petsamo för den finska och tyska krigsmakten under fortsättningskriget.

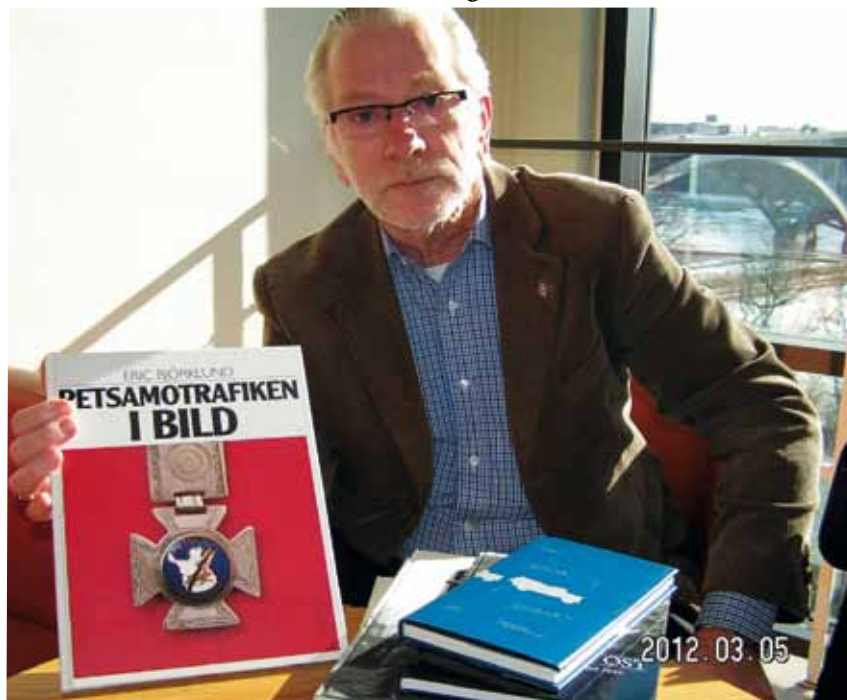
Unika "spionbilder"

Tidningsledningen föreslog att materialet skulle samlas till en bok. "Petsamotrafiken" kom ut 1975, det blev fem upplagor. Boken såldes i 15 000 ex trots att försäljningen inte skedde via bokhandeln.

– Efteråt blev jag kontaktad av en man som visade sig ha 500 fotografier, aldrig publicerade, som han tagit under de här resorna. Han hade haft fyra kameror med sig, jag tror han använde dem för någon hemlig uppdragsgivare. Jag fick tillgång till bilderna och vi gav ut dem under titeln "Petsamotrafiken i bild".

Tysktrafiken

Då hade Eric grävt fram uppgifter även om andra svenska insatser på

Eric Björklund med en del av sin produktion av dokumentära verk om svensk hjälp till Finland under kriget.
Foto: Kai Rosnell

finska sidan. "Tysktrafiken" 1984 beskriver de svenska chaufförernas resor med monteringsfärdiga hus till de tyska trupperna.

– Jag trodde inte riktigt på berättelserna först, men när jag hittade dokument på Riksarkivet med fakta blev jag riktigt intresserad.

Kvarkentrafiken

1991 kom "Kvarkentrafiken" om lastbilstransporterna av vapen och förnödenheter under vinterkriget över den isbelagda Kvarken som förkortade körsträckorna och -tiderna avsevärt.

Eric Björklund kom så småningom i kontakt med andra svenska hjälpsatser för Finland, 2007 utkom hans "En mur mot öst" om den svenska arbets kåren som 1940 hjälpte till med befästringsarbeten efter vinterkriget.

"Hemlig" bataljon

Nästa bok blev "Bataljon Sederholm" (2010) om den svenska bataljonen som beordrades av ÖB till Finland 13 mars 1940, fredsdagen, för att hjälpa till att evakuera Karelen.

– Det var inte frågan om frivilliga, det var reguljära trupper, fullt beväpnade, som fick en order och utförde uppdraget som varade ett par veckor, berättar Eric.

Han berättade om de här böckerna

vid träffar hos krigsbarnen i Stockholm. I samband med dem tipsade jag honom att det fanns en insats till som borde dokumenteras: den svenska jordbrukshjälpen till Finland.

2000 lantarbetare

Ett "okänt" antal lantarbetare åkte till Finland för att hjälpa till med lantbruket som led svårt av bristen på arbetskraft: det var mest kvinnor och barn som fick sköta jordbruken när männen stred vid fronten.

Det var inte förrän RLF bad honom forska i ämnet som Eric tog sig an uppgiften. Nu har han skrivit en bok, "Hemmafrontens brödraskap", ännu inte tryckt.

– Det mesta av innehållet är okänt för de flesta. Men de svenska jordbruksorganisationerna engagerade sig tidigt för att ta emot finska krigsbarn i Sverige, berättar Eric Björklund. Faktum är att jordbrukshjälpen accelererade under hela fortsättningskriget trots att känslorna för Finland svalnat, man tyckte inte riktigt om att Finland stred på samma sida som Nazi-Tyskland.

– Per Albin Hansson sa att det är OK med jordbrukshjälpen, men prata inte om det utåt. Det blev en "viskingspropaganda".

Överraskningsvisit hos min skyddsängel

Under fortsättningskriget 1942 skickades jag till Sverige som krigsbarn. Jag fick ett nytt hem och en skyddad tillvaro hos **Kalle** och **Hilda Svensson** i Lyrestad.

De hade fyra barn, tre pojkar och en flicka. Denna flicka **Hillevi** blev min skyddsängel. Det är tretton år mellan oss och hon skyddade mig som om hon var min mor under hela min tid i Sverige.

Hon lärde mig nästan allt, hon var med mig i skolan och lärde mig det nya språket och hjälpte mig få nya vänner och lekkamrater, hon varnade för hur farlig Göta Kanal kan vara om man ramlar i.

Vi blev vänner för livet. Vi har haft kontakt i över 70 år.

Nu fyllde denna min vän 90 år den 9 februari 2012 och jag och min fru överraskade henne totalt på födelsedagen där hon bor på ett äldreboende i Lyrestad.

Hillevi är pigg för sin ålder, synen är något sämre men hon klarar sig på egen hand.

När kriget var över ville Svenssons att jag skulle stanna, och Hillevi ville ha mig kvar som sin egen son. Men hemmet i Finland och min fars återkomst från rysk fångenskap blev avgörande.

Hillevi berättade att eftersom jag inte stannade såg hon till att få ett eget barn. Han är nu 64 år och bor i det gamla hemmet där jag tillbringade mina krigsbarnsår.

Timo Heino reste från Åbo till Lyrestad för att uppvakta sin "skyddsängel" Hillevi Svensson på 90-årsdagen.

En överraskning till inträffade. En gammal skolkamrat till mig var med och uppvaktade Hillevi. Han berättade att jag hade börjat min skolgång i andra klassen. Det mindes jag inte men det bekräftades genom skolarketivet.

Denna lilla berättelse är en följd av Finlands krig. Om det inte hade inträffat hade vår vänskap heller aldrig uppstått.

Inget ont som inte har något gott med sig.

Timo A Heino, Åbo

Evakueringen av Lappland?

forts från föreg sida

Gösta Netznén, senare jordbruksminister, var en av de cirka 2000 jordbruksarbetare som reste till Finland, och **Gunnar Sträng** som var ordförande för lantarbetareförbundet uppmanade det. Men ingen av dem har nämnt det i sina memoarer, med facit i hand var det kanske lite genant...

Det är ett stort arbete Eric har rott i land. Hela verksamheten är dokumenterad från alla möjliga arkiv, så långt det någonsin är möjligt.

Beundrar Finland

Vad är det som drivit Eric Björklund att skriva så mycket om svenska insatser för Finland?

– Jag hyser en väldig beundran för Finland, för vad landet och människorna där åstadkom under och efter krigsåren. Det är få i Sverige som vet hur eländigt det verkligen var där.

20 000 krigsbarn till!

Nu tror Eric Björklund att han "betat av" alla Sveriges insatser för broderfolket. Det är inte riktigt sant: den svenska insatsen under evakueringen av finska Lappland hösten 1944 är dåligt dokumenterad, åtminstone på svenska sidan.

Cirka 20 000 av dem var barn!

Allt material finns på Landsarkivet i Härnösand där Eric tillbringade sin ungdom. Han är född i den lilla byn Böttsle en mil norr om staden och har fortfarande nära kontakt med bygden, äger ett sommarhus där.

Eric Björklund är född 1944, frisk och vital, med många forskarår framför sig!

Kai Rosnell

Fotnot: Eric Björklund har nyligen gett ut en liten bok med prosadikter om sina minnen från uppväxten intill ett frikyrkligt bönhus, "På det nedre".

Arkivfynd i Helsingfors

Även Danmark tog emot finska "sommarbarn" i juni 1941, innan fortsättningskriget bröt ut.

På inbjudan av organisationen "Det Frie Nord" reste 33 barn från Finland till Danmark i juni 1941, framgår av uppgifter på Riksarkivet i Helsingfors, Manerheimförbundets Danmarks-kommitté.

Där finns också ett kartotek över finska krigsbarn som blev kvar i Danmark, uppdaterad åtminstone fram till 1958.

Jag fann exempelvis en uppgift om ett finskt krigsbarn som omkommit i en bilolycka 1958, en ung man som utbildat sig till flygare i det danska försvaret.

K.R.

När Timo kom in i vår familj

Det var i maj 1944. Jag var 12 år då. Mina systrar **Inger** och **Barbro** var två resp. fem år äldre än jag. Vi bodde på en gård i Åstorp i Skåne mindre än tre mil från Danmark, som var invaderat av tyskarna, och mindre än 15 mil från Tyskland, där utrotningen av judarna pågick i full omfattning.

Hur andra världskriget skulle sluta visste ingen. Av och till såg vi amerikanska bombplan på kvällshimlen på väg till eller från bombningar i Tyskland. Vår bil stod uppallad i garaget sedan 1939.

Använde cykel

Mot den bakgrunden är det förbluffande hur lite vi upplevde, hur farlig situationen kunde ha blivit även för oss, om det hade velat sig illa.

Vår far var 48 år gammal och med undantag för några månaders tjänstgöring som brovakt bara någon kilometer hemifrån, hade han sluppit militärtjänst. Han fick visserligen cykla till sina kommunala sammanträden och vi fick cykla två mil när vi enstaka gånger ville bada i Skälderviken.

Politiskt angagerade

Själv gick jag i sjätte klassen i folkskolan och på hösten 1944 skulle jag börja i Åstorps samrealskola. Barbro hade tagit realen 1943 och Inger gick i samrealskolan.

Far var som nämnts engagerad i den kommunala politiken och vår mor var starkt involverad i politiken på regional och även på riksnivå, som

Timo och Mor strax före avresan till Finland 1946. Från familjealbumet

förtroendevald i bondeförbundets kvinnoorganisation SLKF. Vår familj var inte längre en barnfamilj med mysiga familjekvällar. Man kan säga att familjen var i tonårsupplösning.

Det var vår mor som ville att vi skulle ta emot ett krigsbarn från Finland. Far var nog mer tveksam, men han motsatte sig inte förslaget.

Han grät och grät

Det måste ha varit den 19 maj 1944, som **Timo Haapanen** kom till oss. Han fyllde fem år den 9 oktober samma år. Hans äldre systrar **Mirjam** och **Raili** var med när han kom.

De skulle bo hos andra familjer i Åstorp och när de begav sig iväg och Timo bara var omgiven av människor, som inte kunde ett ord finska bröt hans förtvivlan ut. Han grät och han grät.

Jag tog hand om honom. När han fick trycka på tangenterna på min mors skrivmaskin slutade han äntligen gråta. Nu fick vi inte fortsätta med det eftersom skrivmaskinen var en del av mors kontorsverksamhet. Nya gråtattacker.

”Nyt sina nukkuu”

När vi sedan spelade på vår gamla orgel slutade storgråten. När han skulle lägga sig på kvällen, kom en finsk flicka som var hembiträde i granngården och pratade med Timo.

Jag minns inte så mycket mer av de första dagarna. Till en början kom Mirjam och Raili och hälsade på ganska ofta. Det var ju väldigt roligt för Timo, men när de skulle återvända hem var det nya gråtattacker.

Nyt sinä nukkuu och *nyt sinä syö* lärde vi oss liksom *yksi, kaksi, kolme* och *neljä*, men mer finska blev det inte.

Dessbättre fanns det en pojke som hette **Lasse** precis granne med oss. Timo och Lasse fann varandra på ett tidigt stadium och helt plötsligt hade jag en lillebror, som jag hade väldigt roligt tillsammans med, när jag inte läste läxor eller arbetade på gården.

Timo var en del av vår familj, som blev en barnfamilj igen med allt det trevliga som det innebar.

Det var vi som grät

Kriget tog slut 1945 och 1946 fick vi reda på att Timo måste resa hem till Finland igen. Nu var det vi som grät.

Mor hade mist sin egen mor bara någon månad tidigare och hon har vittnat om att smärtan vid Timos hemresa var större än sorgen efter vår mormor.

Jag glömmer aldrig min cykeltur till skolan efter avskedet av Timo. Jag grät hela vägen till skolan, men när jag kom fram kunde jag ju inte gråta även om jag var lika ledsen då.

Åter till Sverige

Timo kom tillbaka till oss 1947. Hade vår mor fått leva hade Timo kommit att bli en familjemedlem på ett helt annat sätt än vad som blev fallet, som en konsekvens av mors bortgång den 30 april 1949.

På hösten 1949 skulle Barbro påbörja sina studier i Uppsala. Inger skulle börja på hushållsskolan i Osby och själv skulle jag börja på Hvilans lantmannaskola i Åkarp.

Far hade aldrig ansvarat för något hushållsarbete och även om jag beklagar att det blev som det blev var det helt nödvändigt att Timo än en gång måste återvända till Finland.

Golfbanespecialist

Timo kom så småningom till Sverige igen och då som lantbrukselev hos en farbror till mig. Det var början på Timos svenska yrkeskarriär, som slutade med att han blev en av Nordens främsta specialister på golfbanor.

Vi har fortfarande regelbundna kontakter, men vi har inte kommit att stå varandra lika nära som det hade blivit om mor hade fått leva och Timo hade blivit kvar i familjen 1949.

Timos gästspel i vår familj tillhör ljuspunkterna i min tonårshistoria.

Bengt Lindhé

Kompisen Lasse och Timo, redan då försedd med golfkratta.

In memoriam

Onerva Kiiveri, född Salmi-
nen, Västerås, född 1933, har lämnat
oss. Hon kom till Sverige som åttaåring
men fullföljde skolan i Finland. Hon
återkom till Sverige för vårdutbild-
ning, gifte sig i Finland men flyt-
tade med hela familjen (tre döt-
trar) till Sverige 1965.

Hon deltog livligt i förenings-
verksamheten de första åren. Hon var
med redan från början när Riksför-
bundet bildades 1991-1992.

Vi minns henne framför allt för
hennes fina deklamationer ur Kalevala
vid riksmötet i Västerås 1997.

K.R.

Kaija Olsson, Göteborg, vår
mångåriga medlem finns inte bland
oss längre.

Hon var föreningens kassör både
år 2006 och 2008, samt revisors-
suppleant 2010 och revisor 2011.

Märkt av sjukdom avsåde hon sig
vidare uppdrag i år.

Den 28 april avled hon i hjärtsvikt.

Vi minns henne med tacksamhet
för hennes engagemang i vår förening
och saknar henne som en sann vän.

Kielo Bengtsson

Logon i din dödsannons?

En del krigsbarn i Fin-
land har hört sig för om möj-
ligheten att använda en krigs-
barnslogo i sin dödsannons –
när den tiden kommer.

Eila Leminaho i Kemi, som
designat logon, har lämnat sitt
tillstånd, för krigsbarnen i Finland.

Vill du använda logon i din
dödsannons – i stället för ett mer
traditionellt kors eller någon
blomma?

Man kan också tänka sig
logon som inristning på en
minnessten/gravsten.

Hör av dig till redaktionen!

K.R.

RFK-styrelsen 2012: Från vänster Kai Rosnell
(adjungerad sekreterare), Aulis Hansson, Mellansverige, Kielo
Bengtsson, Göteborg, Maija-Liisa Hedgren, direktanslutna, Jouko
Rajaniemi, kassör, Gävle-Dala, Raija Hermansson, Gävle-Dala,
Irja Olsson, ordförande, Soini Andersson, vice ordförande,
Sydsverige, Hilikka Mälarstedt, Stockholm, Kyösti Ritola,
Göteborg.

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Hoforsgruppen träffas sista ons-
dagen varje månad. Ring Jouko Raja-
niemi 070-2095653.

Gästrikegruppen träffas andra tis-
dagen i månaden kl 13 på Studie-
främjandet, Norra Köpmangatan 12 A,
Gävle.

Hälsingegruppen träffas sista mån-
dagen i månaden.

30 juli: Studiebesök Wij träd-
gårdar, Ockelbo. Samling Ockelbo
Pensionat & Kursgård, Vigatan 1,
kl 13 för lunch (150 kr inkl kaffe
efteråt). Inträde 50 kr. Anmäl till Kaija
Asikainen, 026-197250, eller Kirsti
Rajaniemi, 0290-24917, senast 19 juli.

Kontakta varandra för samäkning!

Göteborg

5 juni kl 14: Vårgrillning hos Kielo
Bengtsson, Kaprisg 180, Angered.

Till Vadstena!

Göteborgsföreningen arrangerar
en subventionerad resa till Vadstena
3-5 augusti **för sina medlemmar**.

Utflykten innebär fri resa, men
övriga kostnader betalar var och en.

Övernattning i Bed & Breakfast,
Östermalmsgatan 99, Motala. Lakan
och handduk, dusch, wc ingår samt

frukost i kostnaden 250 kr per natt
och person, enkelrum eller dubbelrum
samma pris.

Bindande anmälan **senast 20 juni**
till **Ruth-Maijde Rönngård** tel 031-
23 57 95, **Kyösti Ritola** tel 031-547281
eller **Raimo Aro** tel 0300-544382.

Mellansverige

Inget program fastställt.

Stockholm

Sommarträffar på Blå Porten,
Djurgården, måndagar kl 11.30: 11
och 25 juni, 9 och 23 juli, 6 och 20
augusti. Vid uteserveringen Kvarnen,
Medborgarplatsen, onsdagar kl
13.15: 20 juni, 4 och 18 juli, 1 och 15
augusti.

Skärgårdstur 28 juni. Info: Marja
Kinos, tel 08-6267847.

Måndagsträffar i Sverigefinska
skolan, Fridhemsgatan 17-19, Stock-
holm, kl 16.30-19.30: 3 sept, 1 okt,
5 nov, 3 dec.

Sydsverige

Gruppen Göingebygden besöker
pappersbruket Östanå 13 juni.

Sommarträff arrangeras 4 juli,
på restaurang Salt och Brygga, Mamö
Ålagille i Skillinge september-
oktober. Föreningens 20-årsjubileum
senare, ev i samband med julfest.

Om en liten ”parvel” från Finland

En liten pojke, *en finsk liten parvel bara*, hade under krigsåren sin tillfälliga hemvist hos en familj i Oskarshamn. **Aino Samuelsson** fann den här dikten i Oskarshamns-Nyheter, skriven år 1941 av dess medarbetare **Kejo** som var en av familjemedlemmarna.

Mitt finska fosterbarn

Du var en finsk liten parvel bara,
en pys från ett främmande land.
Utan att tala och utan att svara
gav du mig ängsligt din hand.

Du lät dig tvättas och kmmas
och slutet och glupsk du åt.
Du kunde ej skratta och glammas,
dina drag hade stelnat i gråt.

Ingen bortskämd och kräsen
och ompysslad rikemansson.
Ett lillgammalt brådmoget väsen,
ensam och långt hemifrån.

Men du lärde dig tala och svara
du lärde dig långsamt att le,
och vara som pojkar bör vara.
Och mig att ett under kan ske.

Du blev gladlynt och kelen
och tänker väl ännu ibland
på mig, där du går i Karelen,
i skogens och sagornas land.

Kejo

Omhuldad kan vi förmoda att den lilla finska parveln har varit i sitt svenska fosterhem, och saknad efter hemfärden till det krigssargade Finland.

Finlandsfrivillig

Kejo hette **Karl-Erik Jonsson**, född 1918. Han deltog som frivillig i vinterkriget, som serviceman till en kulspruta vid Märkäjärvi. Enligt uppgift ska han ha fått granatsplitter i benet, men det finns ingen notering i hans papper på Krigsarkivet att han skulle blivit sårad.

Flera av hans artiklar i tidningen

handlade om barnmiss-handel.

Jonsson var mycket språkbegåvad. Efter vinterkriget stannade han en tid i Finland som korrespondent. Han var född den första västerländska journalist som fick en intervju med Jugoslaviens diktator **Tito**.

Arton syskon

Pojken, ”parveln”, hette **Pentti Takala**. Vi har spårat honom till Hoting i Jämtland.

– Jag var väl bara ett och ett halvt år när jag kom till den här familjen i Sverige under vinterkriget så jag har aldrig kunnat tala finska, säger Pentti.

– Vi var många barn i min finska familj, totalt arton stycken, fyra av dem dog när de var små men jag minns fjorton, fast jag kommer inte ihåg namnen på dem alla. Har inte haft någon kontakt de senaste trettio åren.

Skolkade från skolan

– Jag skickades hem till Finland för att börja skolan. Jag förstod ingen finska, de förstod ingen svenska. Jag minns att jag fick med mig smörgåsar hemifrån, och så gick jag och satte mig i skogen tills skoldagen var slut. De upptäckte ju snart att jag aldrig gick till skolan, och så fick jag åka tillbaka till Sverige.

– Karl-Erik var som en storebror för mig. Vi vårdades för tuberkulos samtidigt på sanatoriet i Målilla i början av 50-talet. Det där med granatsplitter kan nog stämma, han haltade något, jag tror det var vänster höft.

Sned i ryggen

När Penttis far dött, det var 1958, vistades Pentti tre månader i Finland. Men han var sjuklig, blev sned i ryggen efter sanatorievistelsen, så

Karl-Erik Jonsson var en stilig man i sin ungdom. Familjefoto.

han återvände till Sverige. Han har sysslat med diverse arbeten, inom massaindustrin, som elektriker, senast på en skyddad verkstad, nu pensionär.

– Visst, det skulle vara roligt att få veta något om syskonen, om någon av dem ännu är i livet.

Efterforskningar har gett till resultat att Pentti har sju syskon i livet. Han har fått en lista på dem med födelsetid och dödsdag för dem som lämnat jordelivet. Samt aktuella adresser förmedlade via Magistraten i Helsingfors.

Kai Rosnell

**Meddela
adressändring!**